

La fal·làcia de la cohesió social

S'ha convertit en un recurs general apel·lar a la necessària cohesió de la societat catalana per posar objeccions a un procés d'independència de Catalunya. El perill de la fragmentació social és invocat no tan sols pels unionistes que confien –encara!– en un encaix feliç dels catalans a Espanya, sinó també pels sobiranistes dubitatius i fins i tot per molts independentistes de *via lenta*. Mai ningú no acaba de dir exactament per on se suposa que passaria l'esquerda d'aquesta divisió, és a dir, qui són els que no acceptarien el resultat d'un procés d'emancipació que –i en això, l'acord és total– només seria legítim en una expressió netament i àmpliament democràtica. Ara bé, encara que no s'assenyali ningú en particular, l'implícit és que el trencament vindria dels qui, tot i ser una minoria, no acceptarien la ruptura necessària de l'actual ordre constitucional espanyol. És a dir, d'una minoria indeterminada de catalans de lleialtat nacional espanyola.

Tot plegat, quan s'analitza amb una certa perspectiva crítica, és poc clar. En realitat, la veritable amenaça a la cohesió social dels catalans, ara mateix, és la que afecta una part dels darrers catalans nous, d'origen estranger, que per la frustració de les expectatives de prosperitat amb què van arribar, podrien ser –o sentir-se– exclosos d'una societat que ara mateix no pot fer-los gaires promeses de futur. I a aquestes persones, la independència de Catalunya no els qüestiona pas cap fidelitat nacional. És a dir, l'única cohesió veritablement en perill no té res a veure amb la independència. Ben al contrari, la independència els suposaria la possibilitat de participar en un renaixement econòmic i de benestar social que resoldria, en part, el perill de marginació social. La independència, en aquest

SALVADOR CARDÚS

SOCIÒLEG

cas, seria una font d'esperança per a la cohesió social del país.

L'altre punt confús és suposar que la independència seria la culpable de produir una fragmentació social. Com a molt, se la podria acusar de posar al descobert la incapacitat de trenta anys d'estat autòmic per lligar una veritable cohesió social, bé fos havent creat un fort sentiment de pertinença espanyol en tots els catalans, bé fos havent dissolt antigues pertinences d'origen dins del magma d'una nova societat catalana. És a dir, el perill que realment s'invoca no és el de produir la divisió, sinó, en tot cas, de destapar-la. La força d'aquesta mena de pors és que ningú no sap si el perill és real o imaginari, ni quina dimensió pot arribar a tenir. Moltes indecisions polítiques no s'expliquen sense el supòsit que hi ha un monstre amagat que es podria despertar i provocar grans conflictes.

El que vull assenyalar és que si fos cert que la independència fes visible la fragmentació políticsocial de Catalunya, el que s'estaria donant a entendre és que el que permet mantenir el monstre adormit és precisament la dependència política dels catalans. O, dit d'una altra manera, que a qui es carrega amb la responsabilitat de la cohesió només és a la part que renuncia als seus drets d'emancipació nacional, sotmetent-se a l'amenaça que fa l'altra part de desvetllar la bèstia i de provocar un conflicte. Considero que és

molt important entendre aquest fet: no és que la independència hagi de trencar un equilibri estable, sinó que és la dependència actual la que permet que es mantingui un desequilibri permanent. Només així s'entén que sigui tan difícil fer visible l'evidència d'un espoli fiscal anual que duplica tot el dèficit pressupostari, o les brutals desigualtats de tracte entre regions espanyoles que poden fer que unes tinguin tres vegades més de funcionaris per població ocupada o tres vegades més de prestacions socials que les altres. De petits, per escarnir qui portava la llufa penjada sense saber-ho, li cantàvem allò de: "El burro porta càrrega i no se'n sent".

Tres breus conclusions finals davant d'aquest estat de coses. Primera, sóc de l'opinió que el perill de ruptura social per la independència, tal com es formula, no existeix. Simplement, es tracta d'una de les pors que fan possible mantenir l'abús. Segona, no es pot negar que un procés d'independència tindria la seva oposició i que des de fora es podria tenir la temptació d'exasperar una minoria resistent al procés democràtic que hi hauria de portar. I tercera, aquesta resistència no tindria necessàriament la seva més clara expressió entre catalans d'origen espanyol, sinó que sospito que seria especialment viva en catalans espanyolitzats per raons de butxaca, interès polític, sentiments, o tot alhora, i afavorida per una mena de síndrome d'Estocolm –de simpatia pel segrestador– poc o molt generalitzada. Ara bé, res de tot això ja no tindria a veure amb una amenaça a la cohesió social, en el sentit greu de l'expressió, sinó amb les possibles resistències autoritàries davant d'un procés democràtic.

Més clar, l'aigua: el que possiblement amenaça la pau social dels catalans no és la independència, sinó l'autoritarisme dels que la voldrien impedir.